

Fra selvejende børnehaver til kommunal børne- forvaltning

af Mads Raulund

Omkring 1958-63 var forskellige småbebyggelser, parcelhuse og rækkehuse, blevet opført og ibrugtaget i området omkring Læhegnet og Sletteland. Hertil kom, at der også i 1959-60, var flyttet beboere ind i nye etagehuse ved Grønneled/Solporten. Bebyggelsen Banehegnet som er etagehuse, var under indflytning. Det var en del unge familier, der flyttede ind i de forskellige bebyggelser. Særligt i Banehegnet var der en del yngre familier, hvor begge forældre ønskede at arbejde. Situationen var altså, at der manglede børnehavepladser.

I kommunen var der i begyndelsen af 1960'erne kun børnehaven *Smedely* ved Roskildevej, en lille selvejende institution, der var indrettet i en ejendom som vanskeligt kunne udbygges, dvs. at ikke ret mange af de nye forældre som tilflyttede kunne få tilbudt en børnehaveplads. Pr. 1. januar 1960 var der 3.412 indbyggere i Herstedernes kommune.

I 1963/64 var der mange forældre, der efterlyste konkrete initiativer med hensyn til opstart af en børnehave i området ved Banehegnet/Grønneled. Det blev drøftet i Vridsløselille Andelsboligforenings bestyrelse og formanden for boligforeningen, sognerådsformand *Hans Nielsen* tog initiativ til en drøftelse med FDB's ledelse om muligheden for, at de to parcelhuse på Sletteland 20-22 blev stillet til rådighed for en daginstitution. FDB ejede bygningerne, der havde været indrettet som tegnestue ved projektering og opførelse af FDB's administrationsbygning og lager ved Vallensbæk Torvevej/Sydvestvej.

Der var enighed om manglen på børnehavepladser, men der skulle gives en dispensation fra kommunen, for at de to parcelhuse kunne anvendes til institutionsformål, og alle naboer og genboer til Sletteland 20-22 skulle spørges. Det store spørgsmål var nu: Hvem skulle have ansvaret for administrationen af institutionen - skulle det være en kommunal daginstitution eller en selvejende?

Spørgsmålet krævede en hurtig afgørelse. Men beboerne i området var ved en forespørgsel venligt stemt over for forslaget om oprettelse af en børnehave.

Frie børnehaver starter

I januar 1964 var der 4.213 indbyggere i Herstederne. Det krævede ikke nogen særligt stor kommunal administration i en så lille sognekommune, men Hans Nielsen var af den opfattelse, at kommunens forvaltning ville få mange presserende opgaver fremover, da indbyggerantallet vil stige til ca. 10.000 i løbet af 2-3 år. En selvejende institution kom således hurtigt på tale, og samtidig var der stor interesse for, at der blev oprettet en lokalforening under landsforeningen *Frie børnehaver og fritidshjem*. Organisationens målsætning og pædagogiske arbejde var kendt og i overensstemmelse med mange forældres opfattelse af, hvordan deres barns institution skulle drives.

En kreds af interesserede forældre og borgere tog initiativ til, at der blev indkaldt til stiftende generalforsamling for lokalforeningen Frie børnehaver og fritidshjem i Herstederne den 10. marts 1964 på Vridsløselille skole. Der annonceredes om generalforsamlingen i Taastrups Avis - Albertslund Posten var endnu ikke opfundet. Til generalforsamlingen var fremmødt 38 interesserede. Sognerådsformand Hans Nielsen deltog, og det blev drøftet meget, hvordan man kunne skabe en organisation, der de kommende år kunne være forum for ideer og forslag til oprettelse af forskellige daginstitutioner i kommunen.

Frie børnehaver og fritidshjem skulle lokalt de kommende år være bærende for kulturen og udviklingen af det pædagogiske arbejde i institutionerne. Der skulle fra starten være forældreindfyldelse via institutionernes bestyrelse - en nødvendighed for en god daginstitution, som ville arbejde tæt sammen med forældre og børn. Interessen på den stiftende generalforsamling var helt klart for en igangsætning af forskellige initiativer for at udbrede kendskabet til nødvendigheden af oprettelse af daginstitutioner i vores lille kommune, der hurtigt var på vej til at blive større.

På generalforsamlingen bestemtes det, at Børnehaven Sletteland blev den første institution lokalforeningen etablerede og så hurtigt som muligt. Men bestyrelsen der blev valgt, måtte også gerne interessere sig for, hvilket behov der ville opstå for daginstitutioner i andre af de nye lokalområder i kommunen, som var under planlægning.

Sletteland

Børnehaven blev indrettet i de 2 parcelhuse på Sletteland 20-22 ved hjælp af FDB's arkitekter, og de første børn blev optaget fra august 1964 med Direktoratet for børne- og ungdomsforsorgens og kommunens godkendelse. Forældrene i Frie børnehaver og fritidshjems bestyrelse var med i hele forarbejdet og antog selv leder og pædagoger. En god start på lokalforeningens arbejde i Herstederne.

Kommende daginstitutioner i Herstedernes kommune, ville efter Hans Nielsens opfattelse blive selvejende, og gerne med så stor en bruger/forældreindflydelse som muligt. Sognerådsformanden sammenlignede det med, at i de nye almennyttige boligafdelinger var det beboerne selv, der traf de nødvendige afgørelser for driften af deres boligafdeling, legepladser m.v.

Det blev en meget livlig generalforsamling den 10. marts 1964, med N.J. Laursen som dirigent. Bl.a. konkluderedes, at diskussionen de kommende år ikke burde handle om, om vi i fællesskab *kunne* klare opgaven med nødvendige daginstitutioner, men *hvordan* vi klarede den.

Bestyrelsen, der blev valgt for den nystiftede lokalforening med Mads Raulund som formand, fik således til opgave sammen med landsforeningen Frie børneha-

Socialminister Nathalie Lind besøger en af Herstedernes daginstitutioner. Længst tv. borgmester Sv. Aa. Madsen og th. artiklens forfatter, Mads Raulund.

ver og fritidshjem at oprette og drive de forskellige daginstitutioner, der ville blive interesse for. Et samarbejde med de lokale boligforeninger og -selskaber samt et tæt samarbejde med kommunens forvaltning og den politiske ledelse i Herstedernes kommune, skulle være en del af bestyrelsens arbejde.

Frie børnehaver og fritidshjems bestyrelse indledte også et samarbejde med FDB's ledelse, som var behjælpelig på mange punkter med de første institutioner der blev indrettet.

Det blev til et meget godt og inspirerende samarbejde med alle, om oprettelse og drift af 40-50 institutioner frem til 1972, hvor institutionssektoren overgik til kommunal drift. Ved alle de selvejende institutioner blev der valgt forældrebestyrelser, der sammen med lokalforeningens bestyrelse styrede organisationen.

Børnenes by

Fra 1968 oprettede Frie børnehaver og fritidshjem sin egen administration lokalt ud fra, at interessen i institutionerne og forældrekrederne var, at der fortsat skulle ske en udvikling i Frie børnehaver og fritidshjem i Albertslunds ekspertise for oprettelse og driften af forskellige typer daginstitutioner. Der blev samtidigt arbejdet meget med en pædagogisk målsætning samlet og i hver enkelt institution.

I 1971 opsagde kommunalbestyrelsen imidlertid, meget overraskende for mange, samarbejdsaftalen med Frie børnehaver og fritidshjem. Der var nu politisk interesse for, at alle institutioner fremover skulle være kommunale. Institutionssektoren i Albertslund ville i de kommende år samlet set komme til at omfatte 80-85 institutioner og en del omstruktureringer af de etablerede institutioner, var på vej og var nødvendige, viste de befolknings- og institutionsprognoser, der nu hvert år udarbejdedes i kommunens budget- og planlægningsafdeling. Nye institutionstyper var på tegnebrættet og indbyggertallet var oppe på 23.455. Herstederne var på få år blevet en stor kommune med mange børnefamilier.

Kommunen tager over

1971 blev et bevæget år i lokalforeningen og dens institutioner. Mange forældre, som var brugere af de forskellige institutioner, og pædagoger der arbejdede i institutionerne, var bitre, hvilket kom stærkt til udtryk på generalforsamlingen

den 29. april 1971. Flere daginstitutioners bestyrelse var sammen med deres pædagoger og et flertal af lokalforeningens bestyrelse, kraftigt i opposition mod kommunens beslutning om at kommunalisere alle daginstitutioner i Herstederne. Der blev holdt forældremøder og generalforsamlinger, hvor spørgsmålet om kommunal drift intenst blev drøftet. Mange troede ikke på kommunalbestyrelsens erklærede gode hensigter om, at der fortsat fremover ville være en dynamisk daginstitutionssktor i Albertslund. „En kommunal omklamring, som ikke er til at holde ud“, udtrykte lokalforeningens formand Birgit Aaberg på et flertal af bestyrelsens vegne på ekstraordinære generalforsamlinger i november 1971, hvor spørgsmålet om, hvordan kommunen kunne overtage administrationen af alle daginstitutioner, var til drøftelse.

Borgmester Svend Aage Madsen var på kommunens vegne af en helt anden opfattelse. I årene fremover ville driften af daginstitutionssktoren i Herstederne blive så omfattende og med så mange ændringer og nyetableringer, at der måtte meget politisk interesse og arbejde til med planlægning af hele daginstitutionssområdet. Det ville være mest hensigtsmæssig med en kommunal overtagelse, også økonomisk set. Og Kommunalbestyrelsens flertal ville det bedste for institutionerne, mente han.

Borgmesteren udtalte tilfredshed med den måde Frie børnehaver og fritidshjem havde arbejdet med alle institutionsspørgsmål. Svend Aage Madsen håbede på enighed om tilrettelæggelse af en overgang til kommunal forvaltning, så det ville være uden væsentlige problemer for institutionerne, som vil få deres egen administration på rådhuset at arbejde sammen med. Daginstitutionssktoren havde haft glæde af mange meget aktive og medlevende forældrebestyrelser, som kommunalbestyrelsen gerne ville samarbejde med, om en ændring i institutionernes status og driften fremover. Meget af det, der var skabt i daginstitutionerne fra midten af 1960'erne, ville fortsætte og blive målsætningen for de kommende institutioner, som alle ville blive kommunale.

Borgmesteren foreslog, at der arbejdedes med forslag til, at ansatte i Frie børnehaver og fritidshjem i Albertslund, overgik til kommunal ansættelse efter eget ønske. Forældrebestyrelserne skulle sikres flertal i institutionernes bestyrelse og fremover indstille ansættelse af ledere og pædagoger, ved den enkelte institution.

I 1972 var der over 27.000 indbyggere i kommunen, og Albertslund ville komme op på omkring 30.000 inden år 1975. Af de nye borgere var der mange børnefamilier, som helt naturligt interesserede sig for institutionsområdet og hvad skulle der betales for brug af en institutionsplads? Derfor skulle økonomien også med i kommende drøftelser med forældrebestyrelsen. En daginstitutionsplads skulle kunne betales med en almindelig husstandsindkomst, hvilket ville være med i tilrettelæggningen af kommunens institutionspolitik.

De nødvendige organer

Det blev til en kommunal overtagelse af de selvejende institutioner og hermed ansvaret for etablering og drift, af daginstitutionerne fra april 1972. Politisk henhørte institutionerne nu under det sociale udvalg, men der blev oprettet et særligt institutionsudvalg i kommunen, som kom til at bestå af 3 politikere, 3 forældrevalgte og 2 medarbejderrepræsentanter.

Institutionsudvalgets funktion blev at indstille og udtale sig i sager til politisk behandling i alle væsentlige institutionsspørgsmål til det sociale udvalg. Kommunalbestyrelsesmedlem *Finn Aaberg*, blev formand for institutionsudvalget. Det blev senere bestemt og godkendt af kommunalbestyrelsen, at der skulle oprettes et institutionsråd, som bestod af en forældrerepræsentant for hver enkelt institutionsbestyrelse. Rådet skulle ledes af et forretningsudvalg, hvoraf den ene var formand. Rådet/forældrene valgte formand/forretningsudvalg hvert år. Institutionsrådet afløste fra november 1974 lokalforeningen Frie børnehaver og fritidshjem, som det forum, hvor der samlet kunne drøftes aktuelle institutions-spørgsmål, herunder alt vedrørende standardnormer for institutionernes drift. Rådet udtaler sig således hvert år forud for kommunalbestyrelsens vedtagelse af kommunens budget om daginstitutionsbudgetterne for det kommende år. Indstillinger om ændringer, oprettelser eller nedlæggelser af institutioner, skal altid til udtalelse i institutionsrådet inden behandling i institutionsudvalget.

I kommunens social- og sundhedsforvaltning, oprettedes en selvstændig institutionsafdeling, der blev sekretariat for institutionsudvalg og -råd. Institutionsafdelingen blev ansvarlig for forvaltningen omkring oprettelse, ændringer og drift af daginstitutioner, klubber samt dagplejen og den centrale plads-anvisning. Mads Raulund, som var forretningsfører for Frie børnehaver og fritidshjems administration fra 1968, blev leder af afdelingen.

Herstedernes Selvejende Daginstitutioner

I de år fra 1964-1972, hvor institutionerne i Albertslund var selvejende, var landsforeningen en dygtig rådgiver og god samarbejdspartner for lokalforeningen. En del forældre og pædagoger med tilknytning til Frie børnehaver og fritidshjem var af den opfattelse, at en drøm gik tabt ved ændringen. De mente ikke, at de gode kvaliteter med megen selvstændighed, ville fortsætte ved institutionernes kommunalisering.

Mange forældre og ansatte i institutionerne har spurgt, hvad der blev af Frie børnehaver og fritidshjem lokalt i Albertslund. Kræfter blandt forældre og pædagoger, der ikke helt var tilfreds med kommunaliseringen af institutionsområdet, tog initiativ til at lokalforeningen skiftede navn til *Herstedernes Selvejende*

Daginstitutioner som valgte en bestyrelse, der i nogle få år samarbejdede med en del bestyrelser og pædagoger ved de tidligere selvejende institutioner om, hvilke krav man mente skulle fastholdes overfor kommunen om standarden i institutionerne.

Landsforeningen Frie børnehaver og fritidshjems hovedbestyrelse var langt fra enig med ændringen i Albertslund-institutionernes status fra selvejende til kommunale. Landsforeningens hovedbestyrelse ekskluderede således lokalforeningen, inden man ændrede navn til Herstedernes selvejende institutioner.

Hvordan kunne det gå sådan, spurgte forældre og pædagoger, der i årevis havde været tæt på lokalforeningen Frie børnehaver og fritidshjems bestyrelse og administrative ledelse, som jo havde arbejdet meget overbevisende, dygtigt og fremsynet med opbygning af en stor daginstitutionssktor med selvejende institutioner, i en kommune der over ganske få år ændredes fra et lille lokalsamfund til en moderne forstadskommune.

Institutionsbrugerne i Albertslund, forældrene og de ansatte i institutionerne, havde meget loyalt og virkelig interesseret støttet deres forening. Svaret må være, at kommunalbestyrelsens politiske interesse for et meget stort område i en kommune, naturligvis altid vil være bestemmende for en udvikling. Tusindvis af institutionssager er blevet behandlet siden kommunens overtagelse i 1972 og diskuteret intenst i udvalgs- og kommunalbestyrelsesmøder.

Interessen politisk og dynamikken har absolut ikke manglet i hver måned når institutionsspørgsmål, som har afgørende betydning indenfor daginstitutionssktoren har været sat på dagsordenen ved institutions- og fagudvalgsmøder. Der er næsten altid en bred debat om forvaltningens indstilling i de konkrete sager, samt til udtalelser som foreligger fra institutioner og deres bestyrelse og

som ret ofte påvirker de politiske beslutningstagere, så der kommer nye tanker og ideer frem, der kan være væsentlige for at træffe de rigtige politiske beslutninger om kvalitetsnormer og fornyelse indenfor daginstitutionssektoren i Albertslund.